

Rozsvěcování svíčky v plamenném kalichu o Vánocích

O Vánocích rozsvěcujeme svíčky anebo elektrické žárovečky na vánočních stromcích v rodinách, ale jsou rozsvěcována světla i na stromcích v prodejnách a na náměstích, v městech září světla ze stromů republiky. Vše nasvědčuje tomu, že Vánoce jsou svátky světel, a světlo má také hořet v srdcích lidí, aby byli štedřejší v dávání (a tedy i v kupování) dárků, prostě aby byli laskavější, mírumilovnější a tedy lidštější.

Rozsvěcujeme nyní plamen tohoto kalicha jako symbol světla, které má osvěcovat naši mysl a srdce, abychom byli schopnějšími šířiteli pravdy a lásky, a porozumění mezi lidmi.

Rozsvěcujeme toto symbolické světlo s přáním, abychom si uvědomili, jak je důležité posilovat bratrské společenství a povzbuzovat se navzájem, aby ta jiskérka víry, naděje a lásky v žádném z nás nepohasla, ale naopak, aby se rozhořela ještě s větším zápalem a nadšením pro zdokonalování spolupráce v naší náboženské společnosti a v mezích našich možností abychom toto světlo poznání šířili i v širším okruhu lidí hledajících nebo trpících nedostatkem lásky a porozumění.

Nechť toto světlo, které zde rozžháme nejen v symbolickém kalichu, ale i ve svých srdcích, se šíří i do stále větších okruhů našeho lidského konání a počínání.

Tak se staň!

Jarmila Plotěná:

Jak vyjít s lidmi? Jak vyjít sám se sebou?

Jak vyjít s lidmi? Tak, že vycházíme sami se sebou.

Jak vyjít s tím člověkem, kterého nazýváme já sám?

Vyjít z dramatu života, být pozorovatelem sama sebe – brzdit!

Ovšem brždění sama sebe, ukázněvání se, je pouze první nevědomý stupeň na cestě. Divocí oři naší psychiky dostávají opatřně naší vůlí, přáním být lepší – to jen ego ukázněuje, umravňuje ego a věc se neřeší. Jen srdce a rozum zklidní divoké koně našeho malého já – přirozeně ani žádnou změnu nepozoruje, neví že zabrzdil, (Tím mudrci mínili, že starý člověk bude novým člověkem.)

Citace moudrých nepomohou, když já sám jsem vychytralým, lstivým, nepřejícím...) člověkem. C

ššího ideálu
Člověk vlastně
o změna udála.

sobeckým,

Brát toto své přání změnit se vážně a hlavně vědět proč se chci změnit. Jestli jen proto, abych se líbil sám sobě, tak to jistě k žádné změně nepovede. A ona to má být spíše proměna (přepodstatnění) a ta je hlubinná. Takovou událost zmůže jen To věčné v člověku, které proměňuje člověka od jeho základu.

I stromy hovoří v proměnách času

Poutníku proměn ročních dob lákají tě neznámá zákoutí přírody klenoucí se jako ostrovy duše se svěřeným tajemstvím návratu do duchovní domoviny? Tušíš, že už před tisíci lety se děly věci dobré, ale i zlé. Pro velký hřích odpadnutí od Boha válečnými výpady se karman země zatemnil a navzdory zatížení genomy zla nám byli posláni zvěstovatelé světla z božích eterů, aby nám ukázali cestu návratu do duchovní domoviny. Rozhlížíš se krajinou, vábí tě velehory majestátně se tyčící k nebi, jezera sytá světící vodou průzračnou k pokání, i majestátné vzpřímené stromy, z nichž pozvolna opadáva znamení času podzimu pestrobarevnými otisky listů. Stromy, i když začínají odhalovat svoji strukturu směřující holými větvemi k nebi, připomínají sepjaté ruce vztyčené k modlitbě – neb jsou stromy poznání dobrého.

Pamatuj poutníku, že stromy poznání dobrého se tyčí vysoko, leč i kořeny mají hluboko zakořeněné v boží půdě. Svědkové lidského zoufalství a naděje usínají za nostalgických dnů s výdechy díky za požehnanou úrodu, za paprsky slunce, které plaše sestupují s nebes. Učí nás klidu a trpělivosti ve své nahé obnaženosti, kterou zahřívá slunce Boží neb Bůh je jejich věčným světlem.

Podzimní stromy svlékají svůj šat, nitra kmenů šeptají tajemství času: nalezení vnitřní rovnováhy jako kmeny stromů, které nejsou zajatci labyrintu světa – leč svědkové božího času proměny v souladu se stvořitelským řádem. Utiš své rozbourené city a myšlenky a zaposlouchej se do řeči tiše se snášejších pestrobarevných listů do klína matičky země. Zaposlouchej se do symfonie kolébajících se větví stromů s poselstvím: nastupuje eón milosti. Vystav se duchovním proudům přechylujícím se pomalu k adventnímu času. Uprostřed stromů stojíš jako ve škole života, kdy si uvědomuješ své nižší já – pudové a smyslové, které třeba překonat, abys byl – jednal jako člověk ovládající spřežení vášní. Nad obzorem dopadající paprsky podzimního slunce připomínají ti tvoji světelnou duši zbavenou rozporuplnosti tohoto světa. Uč se od vztyčených stromů jejich vyrovnanosti v čase proměn – uč se uvědomovat si ještě něco navíc – světelnou duchovní podstatu s vyššími duchovními dimenzemi – se sférami Božími. I když nejsme mnohdy schopni prožívat vyšší stav mysli, můžeme si připomínat, že existuje milost Boží, duch Boží, který vane do roztouženého srdce. Vyciťuješ probleskování paprsků v tanci podzimních větví? Mávají ti vstříc znamením, že tvá duše se odlehčuje od tíže mrákot země a vyšší světelné vibrace proudí do chrámu tvé duše. Tehdy se zastav a vyslov děkovnou modlitbu, spolu s žalmistou: Zpívejte Hospodinu píseň novou, zpívej Hospodinu všechna země neb po Tobě žízní duše má... Hospodin uděluje pokoj v duši nikoliv, jak dává svět – zve tě, když

padáš, dává se poznat, když pochybuješ... v noci ti osvětluje cestu, když se prodloužila tvá rozprava s lesními stromy v přesvědčení, že stojí za přemýšlení i prosbu dojetí do Božího domova. Čas proměn se pomalu přechyluje, kdy vycitíš, že na duchovní cestě jsi blíže adventu, času očekávání a vnitřní bezpečnosti, kdy na souřadnicích času pozemského a nebeského vstoupil do dějin Ježíš Kristus, který září do temnot vítěznou obětí za naše vykoupení a sděluje duchovním poutníkům: vstaň, sviť, vždyť tvé světlo je zde... Křesťanské Vánoce, ke kterým se přibližujeme i na poutních procházkách lesem stromů, nabývají pravý duchovní lesk v souladu s evangelistou sv. Janem (12, 32) „A já, až budu vyvýšen se země, přitáhnu vás k sobě.“

Ing. Miluše Šubartová

Léčivá moc hlasu

Každý máme zkušenost, že hlas některých osob působí dráždivě jako cirkulárka a naproti tomu jiný hlas i napjatou situaci zklidňuje. Tohoto poznatku využívají psychoterapeuti a např. Viktor Frankl na něm vybudoval svou školu logoterapie – léčení hlasem.

Francouzský hudebník, zpěvák, skladatel a muzikoterapeut Philippe Barraqué se po absolutoriu pařížské konzervatoře vydal v USA zvláštní cestou – výzkumem změněných stavů vědomí. Jako profesor zpěvu na Ústavu pro vzdělávání učitelů vytváří most mezi západními a orientálními vokálními tradicemi. Málokdo si uvědomuje, že náš hlas má vypovídací schopnost stejně jako mimika obličeje či dokonce jako občanský průkaz. Svým zbarvením náš hlas vyjadřuje naše radosti i slabosti a i jeho odmlky prozrazují nejen potlačené emoce, ale i nejhlubší životní traumata. Na celoživotní pouti poznávání sebe sama je velmi užitečné seznámit se s vokálními technikami harmonizace hlasu, které nám otvírají svým ovlivňováním energetických center čaker netušené dimenze.

Zpívat je přirozené

Zpěv nás provází od kolébky k hrobu. Dříve než batole začne žvatlat a vyrážet slabiky jako MÁMA, TÁTA, brouká si a vyluzuje zvuky, které se následně stávají průvodcem dětských her. Zpěv nás provází v každodenním životě, vyjadřuje naše duševní stavy a nálady. Probouzí víru, horlivost a energii. Samotný zpěv chorálu „Kdož jste Boží bojovníci“ u Domažlic obrátil na útěk přesilu křížáků, vyslaných znormalizovat odbojné kacíře. Bachovy fugy nás povznášejí do nadzemských sfér.

Vnímat harmonický potenciál zvuku se lze učit hlouběji než v hudebních školách. Kontrolu dýchání rozvíjí metodika jógy. Tón nutno dekódovat, neboť stejný zvuk my lidé vnímáme různě podle vlastních zkušeností. U orchestrální filharmonické skladby můžeme jak rozeznávat jednotlivé nástroje, tak vnímat symfonii jako celek.

Autor doporučuje, abychom každý vypátrali svou „osobní notu“, k níž se neustále vracíme ve stavu naprostého uvolnění. Tato výchozí nota improvizovaného zpěvu, vydávaná při východu a západu slunce, se vymyká rozumové kontrole: je totiž odvozena nejen od zpěvů přírody, ale i od vibrací kosmu. Tuto přirozenou stupnici znali již pytagorejci, ale naši západní rozumbradové ji nahradili temperovanou stupnicí jako základem uměleckého rámusu.

Italský lingvista Trombetti rozpracoval teorii, že lidská řeč se odvozuje od samohlásek. Každá z nich souvisí s určitou frekvencí např. E 288 hertzů, O 427 Hz.

Samohláska A podporuje stavy klidu, míru a jas. Zaznívá na úrovni krční čakry a upravuje činnost štítné žlázy. Má ji vydávat nejen zpěvák, ale každý, kdo má potíže s komunikací. A zlepšuje vyjadřovací schopnosti. Ženská samohláska E vyjadřuje spojitost, věčnou přeměnu, zdroj života. Krátké E = křik těla, osvobozuje od negativních emocí jako hněvu, vzteku a obecně špatné nálady. Úzké E rezonuje na úrovni pohlavního ústrojí, močového měchýře a ledvin. Navazuje harmoničtější vztah k fyzickému tělu i k partnerovi.

Samohláska I: otevření srdce, otevření se světu.

Rezonance I podporuje vzestup energie k srdci, mírní ego a probouzí soucit. Tento zvuk také ztělesňuje smích. „Zpívejte I a usmívejte se jako klaun, pod maskou skrývající své drobné problémy. Zanotujte tento zvuk s něhou, s laskavostí, s vůlí otevřít se vůči ostatním.“

O: nový směr života.

Samohláska přechodu a přeměny. O je jako tunel, který při zpěvu vytvářejí rty. Rozeznává se na úrovni 6. čakry mezi obočím. Zpíváme-li O, zpíváme vlastně ÓM, neboť když ústa zavíráme, produkujeme přirozeně nosní vibraci. Rezonanci ÓM pociťujeme v celé hlavě. Symbolika ÓM vyvolává představu kruhu, bodu ve středu. Vyšpulme rty a zpívejme ÓM jako energii soustředěnou mezi obočím. Vyzařující číré bílé světlo zklidňuje a napomáhá nám otvírat se novým vjemům.

Ö nastoluje rovnováhu, projasňuje myšlení a zlepšuje schopnost soustředění. Vibrace samohlásky Ö dodávají pocit jistoty a vnitřní rovnováhy. Lze ji nahradit samohláskou Ü, která též vyjadřuje kontinuitu a vnitřní krásu.

U: k nalezení svého správného místa v životě.

U je zvuk zakořenění, soustředění se na Zemi. Jeho sídlo je v 1. čakře múladháře. U symbolizuje spojení protikladů, mužského a ženského. Je kořenem i korunou našeho stromu života. Je vhodné U zpívat ještě nenarozeným dětem v děloze, neboť její hluboké rezonance navazuje komunikaci matky s plodem. U tak má harmonizující účinek nejen v citové, ale i tělesné úrovni. Po co nejdelším zpívání U v hlubokých tóninách připojíme samohlásky A E I O tak, aby se spojily v souvislé brumlání. Harmonizující účinky této mantry přetrvávají dlouho.

Zpěv sedmera energií

Kdykoliv během dne se projeví potřeba „dobít energii“, pomáhá kombinace U – É – EI – A – O – I. Pár minut její recitace přináší klid a rozjasňuje mysl. Čas plyne pomaleji. Až se očistíme a zklidníme, přestaňme zpívat. Možná, že v tichu zaslechneme bzučení nebo vzdálený chór.

Difonický čili alikvotní šamanský zpěv vyžaduje zkušeného instruktora. Barraqué zkoumal účinky hinduistických bídža-manter a doporučuje tyto z nich: FLU navozuje relaxaci, MAR působí jako tonikum krevní a nervové soustavy. SU vede k aktivaci energie. Proti negativním myšlenkám účinkuje TÉ.

ÓM je prapůvodní mantra, odvozená od Slova. ÓM = AUM, což je symbol obráceného stromu, jehož kořeny čerpají energii z vesmírných energií (mahášakti). Další mocné mantry jsou SÓ-HAM (HAM při výdechu, SÓ při nádechu). K harmonizaci skupiny je nejvhodnější mantra RÁ-MA.

Očistné zvuky taoismu

V taoismu spíše než na zvuky se klade důraz na dech a očistné energie, které jsou projevy čchi, čisté životní síly. Rituální význam má Zpěv pěti živlů. Obřad začíná vnímáním země pod nohama a podzemních ohňů. „Obraťte se k severu a v duchu procházejte očistou ve vodě, procházejícím stadiem zrodu. Nechte se unášet křišťálově čistým zvukem vody a zpívejte čistý, jako voda plynoucí zvuk.“

Jak si má počínat člověk, který bývá rychle u konce s dechem? Využívá dýchání břichem. Proti dlani ve výši obličeje zpívá zvuky U-É-Ü a každý zvuk prodlužujete co nejdéle.

Tak jako prostor pro meditaci i místo pro zpěv vyžaduje zvláštní úpravu. Její akustika nesmí být ani příliš mdlá, ani s mnoha odrazy. Na podlaze kryté kovem jsou rozloženy polštářky. Měly by tam být vhodné bicí nástroje a elektronický klavír. Komnata je prosycena rozptylovačem vonných olejů a trochou kadidla. Výpary však nesmí dráždit hlas a dýchání. Pro práci s hlasem zvete jen vnímavé osoby, které nenaruší harmonické prostředí. Vhodným doplňkem je rostlina v kořenáči a minerály na misce. Užitečné jsou nahrávky, které autor vydal v DIEM a Polygramu.

Philippe Barraqué: Léčivá síla hlasu. Techniky léčení hlasovou terapií. Bratislava, A: Giertli – Eugenika 2002. 197 stran.

Boris Merhaut

Rostislav Havránek:

Archetypy dobra a zla a budoucnost lidstva

Holistická (systémová) teorie života a přírody považuje celou přírodu za živou. Z tohoto pohledu jsou systémy na všech úrovních složitosti – molekul, krystalů, buněk, organismů a také společenství organismů – řízeny „morfickými poli“, jejichž jeden druh – „morfogenetická pole“ - se týká vývoje organismů.

Takže živé organismy dědí jednak geny, jež jsou jim předávány předchůdci materiálně a umožňují jim vytvářet patřičné bílkoviny – jednak morfická pole, která jsou předávána nemateriálně morfickými rezonancemi – a to nejen od přímých předchůdců, ale i od jiných členů daného druhu. Vyvíjející se organismus se naladí na morfické pole svého druhu a tak přebírá poznatky ze sdílené nebo kolektivní paměti.

Tak lze vysvětlit složitou dělbu pracovních činností a mnohdy neuvěřitelné organizační a informační schopnosti živých organismů. Morfogenetickým polem lidstva je Jungovo a Grofovo „kolektivní nevědomí“ – informační pole, v němž se zakódovávají všechny myšlenky a činy, které utvářejí jeho charakter – a ten pak zpětně ovlivňuje myšlení a jednání lidí.

Morfogenetické pole lidstva má kladné i záporné stránky. Kladné jsou v myšlenkách a činech dobra, lásky, snášenlivosti a součinnosti i v nesmírném rozvoji soudobého vědění. Záporné jsou v zneužívání poznatků tohoto vědění proti optimálnímu rozvoji přírody a lidstva a v zamoření energeticko-informačního makroklimatu Země negativními informačními vlivy generovanými zlem, závisti, nenávisti, bezohlednou honbou za osobním prospěchem, prosazováním osobních, nacionálních, sektářských a jiných negativních názorů a zájmů vrcholících vraždami, válkami a utrpením lidí umírajících v nich i hladem. Lidstvo a planeta Země jsou na křižovatce dějin. Ještě nikdy nebylo tolik předpokladů k jejich harmonickému rozvoji – a současně jen málo schází k jejich pádu do totální zkázy.

K tomu ještě citát z knihy primáře Teodora Rosinského „Člověk, bytí a umění“: „Chce-li lidstvo na této planetě přežít, musí se změnit, a to morálně i v základním zaměření. Ti kdo si vzali slovo něco k tomu říci, mají povinnost nabádat k tomu, ale i upozorňovat na těžkosti a nebezpečí tohoto procesu, aby se uskutečnil co nejlépe a nejbezpečněji. I když nikdo není přesvědčený, že to bude věcí všech na této planetě – bude to možná věcí jen pár procent, ale i to na její záchranu stačí. Na záhubu by stačilo opanování 1% obyvatel koncentrovaným zlem. A skoro se to v roce 1990 podařilo.“ (s. 47)

Co tím měl na mysli? To 1% opanovaných je citace závěru pražské skupiny intelektuálů, kteří odhalili snahy holandských protagonistů Mahárišiovské transcendentální meditace v r. 1990 – 91 a přispěli k jejich vypuzení v ČR.

Prezident Havel ustavil skupinu, jež se problematikou těchto snah měla zabývat. Jednou večer prý telefonovala předsedkyně této skupiny, že se stala obětí mentálního útoku a druhý den zemřela na infarkt.

Máme-li se hlouběji zamyslet nad problematikou dobra a zla a nad silou archetypů na těchto principech utvářených, položme si především otázku, co to je **archetyp**.

Slovník „Diderot“ k tomu říká: „Pravzor. Výchovou i kulturou předávaný a přejímaný vzor. Pravzor idejí, jevů či věcí, zejména v antické filozofii. Původní a dokonalý vzor

jednání. Prototyp, který člověk jednáním a rituály napodobuje. Jungův termín pro nejstarší a typické postoje lidstva, které lidé nevědomě opakují, pravzory lidského jednání projevující se mimo jiné ve snech a fantaziích. Jednotlivé prvky archetypů se ukládají v kolektivním nevědomí lidstva.“

Archetyp lze tedy definovat jako pravzor, ideál lidského konání, uložený, resp. vkládaný, do kolektivního nevědomí člověka a lidstva.

Zejména pro archetypy mytického původu je charakteristické „uložení“ v kolektivním nevědomí lidstva, což prokazují zážitky ze snů nebo z transpersonálních stavů vědomí, v nichž prožívají lidé setkání, někdy i ztotožnění, s jevy či osobami archetypické podstaty – pozitivního či negativního charakteru – aniž o nich něco četli nebo se s nimi jinak obeznámili.

Archetypické jevy však nesouvisejí jen s mytologií či historií. Vytvářejí se neustále jako jisté typy přístupu ke společenskému dění a jako vzory jednání a chování jednotlivců i společenských celků a mohou mít pozitivní i negativní charakter.

Jung v publikaci „Analytická psychologie“ takto popisuje utváření jednoho z negativních archetypů – německého nacizmu.

„Všechny osobní věci jsou jen povrch. Co nevědomí ve skutečnosti obsahuje, jsou velké kolektivní události doby. V kolektivním nevědomí jedince se připravuje historie. Když jsou archetypy aktivovány v řadě jedinců a dostanou se napovrch, ocitáme se uprostřed historie.

Archetypický obraz vstoupí do života a všichni jsou jím strženi. Archetypy jsou rozhodující síly, ony způsobují skutečné události a ne naše osobní úvahy a praktický intelekt. Archetypické obrazy rozhodují o osudu člověka. Ne to, co mluvíme a co si myslíme v **mozkové komůrce** nahoře v podkrovní světničce.

Kdo by si byl v roce 1900 pomyslel, že se o 30 let později budou v Německu dít věci, které se tam dnes (1935) dějí. Uvěřili byste, že národ vysoce inteligentních a kultivovaných lidí může být uchvácen fascinující silou archetypu? Viděl jsem to přicházet a dovedu to pochopit, protože znám sílu kolektivního nevědomí. Dokonce i moji osobní přátelé jsou fascinováni. Nedá se tomu odolat. Jde vám to pod pás a ne do vaší mysli. Váš mozek je prostě nanic. Je to síla, která fascinuje lidi zevnitř, je to kolektivní nevědomí, jež je aktivováno, je to oživený archetyp společný všem. Znam vzdělané Němce, kteří byli stejně rozumní jako já. Ale převalila se přes ně vlna a úplně odplavila jejich rozum. Uchvátil je nepochopitelný osud, který nemá co činit s rozumným úsudkem. Dejte lidem **archetyp** a celý dav se pohne jako jeden muž, nikdo mu neodolá.“ (s. 171)

Je to velmi výstižná charakteristika toho, **co bylo**. Avšak i v současnosti působí archetypické principy – dobré, neutrální, zlé. Abychom je správně pochopili, musíme si ujasnit, co je dobro a zlo.

Vše, co je zde řečeno, neberte jako jedinou nezvratnou pravdu, ale spíše jen jako námět k úvaze a zamyšlení.

**Kdo chce mít správné bez špatného,
pořádek bez nepořádku,
nechápe principy Nebe a Země.
Neví, jak spolu věci souvisejí.**

Čuang-c

Tento čínský filozof se prý kdysi probudil ze sna, v němž byl motýlem, a chvíli nevěděl, zda je člověk, kterému se zdálo, že je motýlem nebo motýl, kterému se zdá, že je člověkem...

Podobné je tomu i s pojmy **dobra a zla**.

Často nevíme a nejen na chvíli – co je dobré či zlé.

Taoisté chápali všechny jevy v přírodě jako projevy dynamické souhry mezi polárními protiklady jin a jang a dospěli k přesvědčení, že každý pár protikladů tvoří polární vztah, v němž je každý z dvou pólů dynamicky spjatý s tím druhým. Tyto protiklady zahrnují zejména pojmy dobra a zla. Taoistický mudrc si uvědomuje relativitu dobrého a zlého a tím i všech morálních zákonů, a proto neusiluje o dobro, ale spíše se snaží udržovat dynamickou rovnováhu mezi dobrem a zlem.

V téže době jako taoisté chápal protiklady jako polaritní, a proto sjednocené, i Herakleitos z Efezu (známý svým rčením „panta rei“ – vše plyne). Říká: „Bůh je den-noc, léto-zima, mír-válka, sytost-hlad.“

Problémem dobra a zla v lidské společnosti se ve svých spisech – zejména v knize „Kosmická hra“ – zabývá i „český Jung“ Stanislav Grof.

Říká: „Transpersonální zážitky často přesvědčivě dokazují, že nespoutané násilí a nenasytná chamtivost byly vždy krajně mocnými silami v lidském životě. Nastoluje se otázka, jaká je podstata lidských bytostí a jaký je poměr dobra a zla v člověku. Jak se vyrovnat s prvky lidského chování, které svou zvráceností a ničivostí překračují vše, co známe ve světě zvířat.

Současná globální krize nenabízí příliš povzbudivý obraz lidstva. Násilí ve formě válek, povstání, terorizmu, mučení a zločinů se neustále stupňuje, a moderní zbraně dosáhly apokalyptické účinnosti. Na celém světě se utrácí miliardy za šílené závody ve zbrojení, zatímco miliony lidí žijí v bídě a umírají hlady či na nemoci, pro něž jsou léky i nenákladné léčebné postupy. Pokud je „homo sapiens“, jak rádi věříme, vrcholem přírodního vývoje, není snad, nějakým záhadným způsobem, nakaženo nejen lidstvo, ale samotný jev života?“ (s. 90)

Dále se věnuje relativitě měřítek dobra a zla a říká: „Etické posuzování jevů se může dramaticky změnit i jen pod vlivem nových informací. Při zpětném ohlédnutí se nám může zdánlivě blahodárná záležitost jevit jako pohroma.“ (s 91)

Jako příklad uvádí objev insekticidu DDT – za nějž byla udělena Nobelova cena – a katastrofické důsledky jeho použití, jež přetrvávají věky. Zmiňuje se také o Sartrově hře „Dábel a Bůh“, v níž bezohledný vojevůdce slíbí Bohu, že se změní, zachová-li ho při životě. Slib splní, ale jeho život zasvěcený neochvějněmu konání dobra působí více zla než jeho předchozí nemilosrdné výboje. Tato hra je Sartrovým komentářem k dějinám křesťanství, které jsou dokladem toho, jak „nemilosrdné“ prosazování poselství **lásky** může vyústit ve zlé skutky a zapříčinit utrpení nepředstavitelných rozměrů. (Podobně je koncipována i kniha Karla Čapka „Továrna na Absolutno“.)

„Etické problémy se zamíňují i v důsledku rozdílů mezi morálními kodexy různých kultur. Nejde jen o rozdíly v náhledu na oblečení nebo mono- či polygamií, ale i na smrt jako trest (jímž je v islámu za cizoložství i jiné „prohřešky“ – na rozdíl od Eskymáků, u nichž je „nabídnout“ hostu manželku projevem pohostinství) – nebo součástí „obřadu“ (v Indii následování zemřelého manžela do plamenů hranice, u Aztéků a Maorů rituální oběti i kanibalismus).“ (s. 92)

„Jedním z nejobtížnějších etických problémů je skutečnost, že agrese je nerozpletně vpředena do přírodního řádu a že je nemožné žít, aniž by to bylo na úkor jiné formy života. Holandský mikrobiolog a vynálezce mikroskopu Antonie van Leuwenhoek to shrnul do věty: „Život žije na úkor života – je to kruté, ale je to Boží vůle.“ (s. 93)

„Etická rozhodnutí se stávají zejména složitými, vstupují-li do nich vhledy zahrnující duchovní rozměr. Příkladem je epizoda z života německého lékaře a filantropa Alberta Schweitzera. Jednou ošetřoval v džungli domorodce s vážnou otravou a chystal se mu vpravit do těla injekční stříkačkou antibiotikum. Náhle si prý položil otázku, co mu dává právo zničit život milionů mikroorganismů, aby zachránil jeden lidský život. Joseph Campbell k podobnému problému uvádí, že zabití hada v situaci, kdy je akutní nebezpečí, že uštkne malé dítě, je jen reakcí na zvláštní situaci a nikoli zamítnutí hadova práva na život jako součástí stvoření a ani gestem konečného kosmického významu. (s. 94)

Stanislav Grof uvádí tyto dva příklady a zmiňuje se i o problému konzumace masa a vegetariánství. Podobných „dilemat“ rozhodování lze nalézt v životě člověka a lidské společnosti i přírody bezpočet – a také i bezpočet názorů a stanovisek k nim.

Je to i problém pojetí ekologie. James Lovelock v knize „Gaia – živoucí planeta“ k tomu říká: „Teorie Gaia nutí k celoplanetárnímu pohledu. Jde o zdraví **planety** ne jen o nějaké vybrané druhy organizmů. Na tomto poli se tato teorie rozchází s hnutími ochránců životního prostředí, stavějícími na první místo člověka. Součástí lékařské profese je Hypokratova přísaha. Zahrnuje příkaz nedopustit se ničeho, co by poškodilo pacienta. Podobnou přísahu by měli skládat budoucí „planetární lékaři“, aby se v návalu nadšení vyhnuli léčebným aplikacím, které by mohly nadělat víc škody než užitku. Nedávná katastrofa ilustruje, jak bez hlasu planetární medicíny může mít léčba drastičtější následky než nemoc. Jde o tragedii švédského Laponska po černobylské katastrofě. Byly utraceny

tisíce sobů jen proto, že maso bylo příliš radioaktivní k požívání. Bylo opodstatněné léčit mírné zamoření tak brutálním způsobem a ohrozit i tak snadno zranitelnou kulturu a na ní závislý ekosystém? Nebyly důsledky „léčby“ horší než případně možná nádorová onemocnění malého počtu obyvatel? Jaderné záření, jehož se lidé tak obávají, je z hlediska Gaia nepodstatná drobnost. Čtenářům se bude možná zdát, že se vysmívám všem bojovníkům hnutí za životní prostředí. Nemám to v úmyslu. Mluvím jen jako zástupce Gaiy, protože takových mluvčích je málo, zatímco mnozí promlouvají **jen** v zájmu lidí.“ (s. 14)

Tolik Lovelock. Vraťme se však ke Grofovu pojetí kořenů zla. Říká: „Uvědomění si, že panteon archetypálních bytostí obsahuje jak blahodárné, tak zlovolné principy a síly, vede k tomu, že si dříve či později ozřejmíme, že jsou výtvorem a projevem ještě vyššího principu, který přesahuje a řídí – a morální dotaz se zaměří do nového ohniska – na samotný **tvůrčí princip**.

To pochopitelně vyvolá zcela nové soubory otázek: Existuje jediný tvůrčí zdroj přesahující polaritu a zodpovědný jak za dobro, tak i za zlo? Nebo je vesmír bitevním polem, kde dvě kosmické síly – jedna v zásadě dobrá a druhá zlá – svádějí univerzální bitvu, jak ji líčí Zarathustrovo učení, manicheismus a křesťanství? Pokud je tomu tak, který z obou principů je mocnější a nakonec zvítězí? Je-li Bůh dobrý a spravedlivý, vševědoucí a všemohoucí, jak nás tomu učí křesťanství hlavního proudu, jak si vyložíme takové množství zla ve světě? Jak je možné, že jsou miliony dětí bestiálně zabíjeny nebo umírají hladem, na rakovinu a nakažlivé choroby dávno před tím, než se vůbec mohou dopustit nějakého hříchu?

V některých náboženstvích pomáhá vysvětlit, jak se tak může stát, koncepce karmy a reinkarnace. Tato pojetí existovala i v raném, zejména gnostickém křesťanství a teprve na sněmu v Konstantinopoli v roce 553 byla v rámci křesťanské víry uvalena klatba na myšlenky o reinkarnaci téže duše.

Při holotropních stavech vědomí se spontánně vynořují problémy týkající se podstaty a původu zla, důvodů jeho existence a jeho role ve struktuře stvoření. Problém **morálnosti** tvůrčího principu, který je zodpovědný za veškeré utrpení a hrůzy **bytí**, nebo který zlo připouští a toleruje, je vskutku ohromný?“

Schopnost přijmout stvoření jako takové, jaké je, včetně jeho stinné stránky a své vlastní role v ní, je jedním z nejobtížnějších úkolů, s nimiž se setkáváme při hlubinném filozofickém a duchovním hledání. Zážitek ztotožnění se s Absolutním vědomím nebo s Prázdností zahrnuje překročení všech protikladů včetně protikladu dobra a zla.“ (s. 94 – 95)

Závěrem lze říci, že tak jako vesmírné i lidské dění není bez nevyhnutelného protikladu tvoření a zániku, života a smrti, nemůže být ani bez protikladu dobra a zla. A často právě nastolení zla je rozhodujícím podnětem k boji za dobro.

Říkávám: Lidstvo přežilo zánik velkých říší i kruté konfesijní války, přežilo Džingischána, Džugašvilho i Schickelgrubera – toho možná díky osudovému řízení, že realizoval hrůzy

nacismu ještě pře vynálezem atomové bomby - a proto věřím, že přežije i archetyp zla současné doby – i když scénáře přežití mohou být různé i hrůzné.

Mohou mít charakter uvědomění si nutnosti změny chápání smyslu lidského života a mezilidských vztahů – od jejich karteziánského pojetí člověka jako tvora, jemuž jsou vlastní individualismus, sobectví, důraz na soutěž a princip „přežití nejschopnějších“ – k vztahům vzájemné součinnosti (coactivity) všech lidí bez ohledu na jejich původ, víru i společenské zařazení. Jejich podstatou by snad mohl být „sociální liberalismus“ založený nikoli na principu „laissez faire“, ale na vyvážené roli subjektivního hodnocení jedinců a objektivního hodnocení společenských orgánů při stanovení ekonomických i jiných priorit. Přitom stále závažnějším problémem bude nejen zajišťování hmotné existence, ale i hledání uplatnění a smyslu života občanů, kteří se, v důsledku rozvoje programově řízených výrobních systémů, nebudou moci zařadit do ekonomického procesu tvorby užitečných hodnot.

Scénář přežití archetypů zla současné doby však může mít, žel, i jiný charakter – charakter apokalyptického střetu celosvětové bídy a bohatství. V něm by asi v konečné fázi nerozhodovala jen vyspělá technika, těžce zranitelná nedostatkem či výpadkem energetických zdrojů, ale spíše masy zbídačených, bojujících za své přežití.

Věřím však, že i tuto „Atlantidu“ by lidstvo přežilo – i když možná jen jeho malá část – a pak by snad tvořilo nové společenské vztahy již na jiných principech – pokud by ovšem jeho předchozí počínání nerozvrátilo samotné životní podmínky na Zemi – Gaie – a nepřinutilo ji ke změně režimu v němž by se svět navrátil do stavu pro život příznivějšího – což „neznamená, že nutně příznivějšího i pro náš druh“, jak praví James Lovelock, jenž uzavírá svou knihu „GAIA – živoucí planeta“: „Všechno záleží jen na nás. Pokud budeme vidět svět jako živý organismus, jehož jsme částí – nikoli majiteli, nájemníky či pasažéry – můžeme získat čas a náš druh bude žít po celou dobu, která je mu „vymezena“. Je na nás, aby každý osobně přispěl svým konstruktivním chováním k naplnění cíle.“ (s. 220)

Snad lidstvo najde pozitivní cestu řešení soudobých archetypů zla, snad uplatní nové mezilidské vztahy, nové pojetí smyslu života, v němž by nešlo jen o to „donekonečna“ víc a levněji vyrábět, víc a „nemoudře“ konzumovat a nákladněji se léčit – ale především o to rozumněji a plněji žít. Přitom nejde ani tak o „dobrovolnou skromnost“, jak hlásají někteří ekologové, ale spíše o „výběrovou náročnost“, jak o ní hovoří filozof a ekolog Erazim Kohák v knize „Zelená svatozář“.

Patnáct let postkomunismu

ohlédnutí za 17. listopadem 1989 - 2004

Je mnoho způsobů, jak člověk rozděluje čas. Jeden dělí věk člověka na sedmileté úseky, během nichž se v jeho těle vymění každá buňka. Jindy podle toho, kolikrát se jeho rodina přestěhovala. Ti nejstarší z nás pamatují Rakousko-uherské mocnářství, I. světovou válku, Československou republiku, zmrzačené torzo po Mnichově a záboru Sudet, útlak za Protektorátu. Nová naděje nám svítla r. 1945 po obnovení samostatnosti. Její osud však byl zpečetěn Jaltskou dohodou dávno před komunistickým pučem 1948. Nové období temna a totality trvalo 41 let.

Po 17. listopadu 89, kdy po masakru studentů na Národní třídě herci pražských divadel rozdmýchali odpor veřejnosti proti praktikám hroutícího se režimu, začala éra, kterou někteří z nás nazývají Sametovou revolucí a jiní Plyšákem či Sametovým klamem. Uposlechli jsme výzvy idealistického etika Václava Havla, že „nejsme jako oni“ a nepotrestali jsme ani velké, ani drobné provinilce, ba dokonce ani velezrádce, autory tzv. zvacího dopisu, jímž SSSR zdůvodňoval okupaci své neposlušné gubernie.

Nekající komunisté se rozešli do všech politických stran, kde zaujali klíčová postavení. Když snílky a idealisty vystřídali pragmatikové, jejichž božstvem byla neviditelná ruka trhu, hladící zlaté tele zisku, nastala privatizace. Zhaslo se a ti nejšikovnější se přes noc domohli obrovského jmění. Za hrdinu byl považován pirát Kožený, který na kuponové privatizaci vydělal a vyvezl na Bahamy miliardy. Když hrozil krach zadlužených bank a ožebračení stádatelů, padla vláda ekonomického fundamentalisty, který nerozeznával „čisté“ a „špinavé“ peníze. Hledaly se způsoby, jak se vyhnout státnímu bankrotu. Tošovského, Zemanova a Špidlova vláda učinila sérii nepopulárních opatření za cenu propadu volebních preferencí. Když premiér Gross si spletl ČR s Běloruskem a chtěl přidat policistům čtyřikrát víc než učitelům, došla veřejnosti trpělivost. Odnosl to poctivec Erazim Kohák, který prohrál souboj o křeslo v senátu s představitelem Modré straky.

Sledovali jsme vzpomínku ČT2 na 17. listopad, kde hovořili senátor Mejstřík, studentský předák a prognostik Walter Komárek. Mejstřík si povzdechl, že předání moci, eufemisticky pojmenované Sametová revoluce, bylo příliš sametové. Konec konců historie nás poučuje, že každý národ má takovou vládu, jakou si zaslouží.

ČR byla přijata do svazku Evropské unie, která se tolik zasloužila o to, že se v Evropě téměř 60 let neválčilo. Nutí nás to přizpůsobovat se evropským normám, takže se začíná vracet doba vynutitelnosti práva. Znamená to, že podvodníkům a tunelářům už dlouho pšenice nepokvete. Je to slibná vyhlídka a jestliže se vzpamatujeme z mravní kocoviny, nebude to málo. Jak má rodina prožívala oněch 15 let postkomunismu?

Přes odpor mé choti jsem požádal o restituci původně rodinného domu v Praze-Hlubočepích a k restituci došlo. Pak nastaly potíže. V nezamykatelné garáži mi bylo roztříštěno přední sklo auta, krádeže knih ve slunečních lázních pokračovaly jako za totality.

Rozhodli jsme se proto dům prodat a přestěhovat se do Dobříše, v jejímž dosahu jsme měli chalupu na Budínku. Po dvou letech hledání nám spadl do klína pěkný 1 + 3 v jednopatrovém družstevním cihlovém domku se společnou kotelnou na pevná paliva, kde partaje se střídaly po týdnu v topení. Žili tam vesměs lidé dělnických profesí, jimž

obsluha kotlů nedělala potíže. Byli zvyklí zatápět po návratu z práce kolem 15 hodiny, takže nejtepleji bylo večer a v noci, což nám nevyhovovalo. Jim zas nevyhovovalo, když jsme s obtížemi zatopili hned dopoledne a večer kotel nechali vyhasnout. Jinak jsme museli večer větrat, protože spát při 20°C prostě nedokážeme. I byli jsme z cyklu topení vyvázáni se záminkou, že bychom mohli kotle poškodit.

Projevily se i rozdíly v životním stylu. Když se ostatní ptali, proč se neúčastníme společenských dýchánek a opékání buřtů, naivně jsem prozradil, že je to proto, že se tak děje přímo pod kaštanem, jemuž od ohně odumírají větve. Nebyla ochota ohniště posunout o pár metrů mimo strom. Asi 150 m od domu jsou kontejnery na papír, sklo a plasty. Aniž jsem komukoliv řekl slovo, odpad jsem třídil a odnášel, kam patří. Soudil jsem, že to nikomu nemůže vadit, ale chyba lávky. Když jsem z popelnice odnesl láhve, které tam naházel šofér Fanda, rozzuřil se a rozkřičel, že si to nepřeje. Měl funkci domovního důvěrníka, a tak se cítil oprávněn spálit na hranici, kdy plameny šlehaly do výše 5 m desky z nábytku, které jsem nasbíral a které byly určeny na skautskou klubovnu na Cerhovicku. Zvlášť odporné byly mé ekologické i politické názory bývalému milicionáři s přezdívkou Čapajev. Když jsem se vzdal auta, dorůstající skin zahájil kampaň, jak mne o garáž připravit, aby měl s kamarády přístřeší pro motorky. Když mi byl ucpán patentní zámek ke garáži a opětovně propíchnány duše dvoukoláku a bicyklu a ani na správě bytového družstva a na městské policii jsem nenašel zastání, cítil jsem, že nastal čas vytáhnout kotvy, zvláště když zanikl šachový oddíl, jehož jsem byl členem, a nenašel jsem partnery ani na licitovaný mariáš, který jsem hrával za totalitu. (Ten mne zachránil při třídních prověrkách v Orientálním ústavě, kdy člen ÚV KSČ Vitásek prohlásil, že hráč mariáše nemůže být takový asociál, za jakého jsem byl považován. Tak jsme s ženou obávanou prověrku r. 1958 přežili.) Další důvod, proč se odstěhovat, byl závažnější: manželka měla zažívací potíže, které vyžadovaly kontrolu gastroenteroložky. Pak ale chirurg si potřeboval nadělat body a tak bez zkoušky biopsie ufilil jí kus tlustého střeva a udělal umělý vývod, který ji nesmírně traumatizoval. Byla na ARO a smrti jen o vlas unikla. Stát se něco podobného kdekoliv na Západě, nemocnice by se nedoplatila a viník by přišel o lékařský diplom. Ale v ČR je lékařská solidarita tak mocná, že kolegové každý přečin solidárně zahrají do autu.

Po 14 měsících hospitalizace se žena vrátila tak dezorientovaná, že netrefila domů ze sídliště 15 minut vzdáleného. Nastal čas najít si naši poslední stanici blíž přírodě, někde, kde nebudeme potkávat ony „milé“ bolševické tváře.

Majitel malé strojírnny ze Sedlčanska mne rok vozil po vlastech českých. Byli jsme na Šumavě, Kokořínsku, než jsme čirou náhodou objevili bývalou školu v Horním Bolíkově. Po dvou a půl letech se tam žena tak zotavila, že to mnozí považují přímo za zázrak. Čerpáme energii z liduprázdné krajiny, naučili jsme se vnímat pozitivní vibrace žulových skal a balvanů. Žije-li se nám „lépe a radostněji“, jak se světlými zítřky sliboval Antonín Zápotocký, je to zásluhou jak dobrých sousedů, tak přírody. Přáli bychom všem přátelům, kteří na stará kolena se nemohou rozloučit s velkoměstem, aby si našli podobnu poslední stanici.

Snažím se žít podle zásady „Mysli globálně a jednej lokálně!“. Sleduji celosvětové dění a jako všechny obyvatele planety Země s výjimkou Nigerjců, Filipínců a Poláků, kteří drželi palec prezidentovi Bushovi, jsem znepokojen, že nastává éra jediné velmoci – impéria USA. Podle Helmuta Schmidta, autora studie „Velmoci budoucnosti“, asi 10 let USA budou uplatňovat svou roli globálního čteníka, který pohrdá všemi nadnárodními organizacemi typu mezinárodního soudu v Haagu či Kjótskou úmluvou o snižování emisí oxidu uhličitého, aby se zpomalilo tání ledovců. Evropská unie jako partner se diskvalifikovala přijímáním nových zaostávajících členů. Vážným konkurentem se stane závratně rychle se rozvíjející Čína a pomaleji Indie. Za nimi se vynořuje na přírodní zdroje tak bohatá Brazílie. Přední východ Schmidt přirovnává k sudu prachu, o který bojují nesmiřitelní nepřátelé – rozdělení Arabové, obklopující mateřskou letadlovou loď amerického impéria – stát Izrael, mávající svou jadernou bombou.

Globálně lidstvu hrozí přemnožení. Podle tajné studie švédského demografa, kterou si objednal Vatikán, za předpokladu životní úrovně nejprůmyslovějších zemí by počet populace neměl překročit desetinu nynějšího stavu. Nemáme mnoho času, než se hladina moře oteplováním zvedne až **olma** přemění např. Londýn v Benátky.

U nás veřejnost si s tím hlavu neláme. Dává přednost slibům Modrých strak, které ji vybízejí „CARPE DIEM – žij a užij!“ a jako brouk hovnivál si nabaluje svou kuličku. Co dělat, když žijeme v závěrečné fázi pokleslého černého věku (kali jugy)?

Boris Merhaut

Bohumil Houser:

Bílá a černá magie australských domorodců

V době puberty prodělávají mladí muži zasvěcení do tajné společnosti dospělých pomocí obřadu, které jsou dramatickým obřadem smrti a znovuzrození. Chlapec je veden za nářku příbuzných do tábora v buši, kde se s ním krutě zachází. Mučení, kterému je novic podroben může zanechat jizvy na těle, jak se to děje např. na jižním pobřeží Austrálie, nebo vyrazení zdravého zubu a obřízka jak se to praktikuje ve středu Austrálie. Toto týrání a zasvěcení do četných tabu má přezkoušet nejenom odvalu mladých mužů a zjistit, zda jsou schopni plnit svou mužskou roli v praktickém životě, ale jsou viditelnou značkou, že chlapec dosáhl mužství a zná aspoň nutné minimum pro svůj příští život. Každé zasvěcení končí použitím čuringy, tj. kousku dřeva či kamene s kterým se otáčí nad hlavou a tak vznikají strašidelné hluboké tóny připomínající bučení býka. Bylo již v pravěku používáno v Severní a Jižní Americe i Evropě, ale kult řvaní býka dosáhl maximálního rozvoje v Austrálii.

Zatímco všichni mladí muži prodělávají základní esoterické zasvěcení, plná znalost je jen pro vybrané muže kolem věku 40 let. Podle domorodců tato vyšší iniciace je součástí jiných obřadů smrti a znovuzrození. Během tajného rituálu jsou jim dočasně magicky vyjmuty některé vnitřní orgány, vyčištěny a následně vráceny zpět spolu s malými předměty, většinou kaménky, které mají nadpřirozené síly. Jednotlivci, kteří byli takto zasvěceni mají schopnost provádět různé druhy bílé magie – jedná se o konání dobra jako je přivolávání deště, zvýšit kořist při lovu, jasnozřivě zjistit co se děje ve vzdálených oblastech, či léčit nemoci. Domorodci činí velký rozdíl mezi dobro konajícími zasvěcenci a zlo konajícími čaroději, kteří své paranormální schopnosti získali nezákonným způsobem a škodí lidem. Tito zlo konající čarodějové zabíjejí své oběti magicky tím, že do nich vysílají zlo působící předměty anebo když tito spí, odstraňují jejich ledvinový tuk a nebo některé vnitřní orgány a prázdné místo vyplní trávou. Pak magicky zavřou ránu. Nešťastná oběť ožije příští ráno a necítí se špatně, ale beznadějně; zemře během 2 – 3 dnů. Z černé magie je mezi domorodci velký strach a čaroděj nikdy není členem její vlastní skupiny. Po smrti takto zavražděného je zavolán místní kouzelník, aby zázračně odhalil příčinu smrti a obvinil některého člena sousedního klanu z čarodějnictví. Pak bývá vyslána trestní výprava za účelem usmrcení pachatele a co je zajímavé, členové vlastní tlupy pachatele nechrání.

Bohumil Houser:

Meditace v australském pralese

Pozoruji

skalnatou propast pode mnou,

ztrácející se vodopád

v zeleni australské buše,

křivku pěšiny na dnu kaňonu,

žíznivě pijícího moskyta,

armády bojujících mravenců,

roztržený dopis

i zlatomodré nebe,

roztavené nejveselejším sluncem,

ze všech plujících vesmírem.

Tam někde v dálce, -
do němoty zpité Evropy
slzy spí
probdělé noci hrůzy,
dělí pláč,
zemřelo dávno
choré svědomí,
nehodilo se
do století vražd.

Za obzorem zahoukal expres,
po něm jak dvojče siréna
na teralbském dole „Pacifik“
podnítila hejna papoušků,
opakujících obehraná hesla.
Tak upozornila mě,
že bitva mravenců
pod spáleným eukalyptem
dosud neskončila,
i když se zdá,
že červení vítězí,
žlutí bojují
zarputile dále,
jen osamělý tulák,
v němém úžasu pozoruje,
všechnu tu barbarskou činnost,
připomínající plně mechanizovaná
velkoměstská jatka.

VIDĚT KRÁSU

Co je uměním žít? To je: vidět, vyžít a vychutnat život se strany, kde je nejkrásnější, nejpravdivější a nejdobrotivější.

Nevím, bylo-li by možno některému člověku žít bez krásy. Pozoroval jsem často u nejkrásnějších výkladů děti, které činily dojem, že žijí v nejškaredějším okolí. Vpíjely se do té krásy, jako by jí chtěly v nekratší době nabrat co nejvíce. Snad to činily neuvědoměle, také nedovedly ocenit všechny detaily, ale bylo zřejmé, že jim ta krása něco dává, že patří k jejich životu jako koření do jídla.

Nejednou jsem slyšel venkovského člověka, zvláště mladšího, když byl přiveden do krásného bytu, spontánně zvolat: „Jé, tady je to hezké!“ Teprve když člověk zestaral v otupělosti, potom ani krása mu není krásnou, nemluví k němu a neživí jej.

Tělo žije z pokrmů a nápojů, ze vzduchu a světla a také ze sil a vlivů, kterými naň působí duše. Bylo by však klamem se domnívati, že duše nežije z ničeho, že má všechny zdroje svého bytí sama v sobě. Kdo chce duševně žít, musí se také duševně živit a sytit. Ať jakékoli jiné síly a vlivy udržují duši zdravou a v dobré náladě: jedním z nich je vnímání krásy.

Člověk se může obklopit krásou, může vyhledávat krásu nebo může vkládat krásu tam, kde není.

Svět krásy je velmi rozmanitý a bohatý. Je ve tvarech a barvách, je v přírodě a v lidech. Je krása přirozená a umělá, zevní a vnitřní. Je krása na povrchu věcí a v jejich podstatě, je v jejich složení nebo v projevu a účelnosti.

Je krása, která prokmitá ošklivostí a těžko k najít, a je krása, která se podobá reklamnímu návěští; při bližším pozorování je jen ozdobenou ošklivostí.

Krásu je možno kritizovat, rozebírat, o ní psát a mluvit a přece jí neznat. Jako chuť jídla není možno nabrat vidličkou, tak člověk nepozná krásu chladným rozumováním.

Krásu má svůj vlastní orgán, jako zrak nebo sluch, jako přátelství nebo svědomitost. Zárodečně má každý smysl pro krásu jako má smysl pro přátelství. Kdyby však ten smysl nebudil a nepěstil a spokojil se jen rozumováním o kráse, zůstane mu krása cizí.

Botanik, který učeně dovede květinu popsat, rozebrat, klasifikovat, několika názvy pojmenovat, nemusí vnímat ani stý díl té krásy, kterou je uchváčeno třeba dvouleté dítě, které poprvé vyjde s matkou do polí a uvidí květinu. Kdo by nebyl slyšel to dětské: ach, při spatření nové květinu! Kdo by si nepředstavil jeho ručku, jak po ní sahá, jak ji chce hladit, jak si k ní sedá, jak ji obdivuje!

Astronom dovede počítat hvězdy, popsat jejich konstelaci, změřit jejich vzdálenost a složení – avšak já mohu vidět jejich krásu za včera a být opojen a uchváčen jejich nádherou, aniž bych znal nejmenšího z astronomické vědy.

Anatom zná každou kůstku v lidském těle, dovede popsat všechny jeho orgány, avšak v člověku je mnohem více než je možno spočítat, zvážit, změřit a nakreslit: mohou být uchvácní duší některého člověka, aniž bych věděl, jak se jmenuje a co umí.

Vidět krásu je velká věc, vnímat krásu je mnohem víc, největší věcí však je prožívání jemných vztahů, které ta krása má ke mně, tj. k té částce kosmického, věčného, božského života, kterou každý z nás žije.

Pohledíme na skřivánka. V čem je jeho krása? Není v jeho velikosti a váze, ani v počtu jeho pírek, není ani v jednotlivých tónech jeho písně: je to celý skřivánek se vším, co jej činí krásným. Je to jistý vztah, který máme k němu a k celé přírodě.

Je mnoho krásy všude vokol, kterou vnímali jiní a radovali se z ní, ale ona proto nezevšedněla, že ji mnozí viděli. A ještě více je té krásy, kterou dosud žádné lidské oko nezahlédlo. V každé vteřině tvoří se nové vztahy věcí a lidí a přírody, a tím vzniká nová krása.

Někde na stole stojí džbán s vodou a vedle čeká pohárek, až ho někdo naplní a k ústům přiloží, aby se občerstvil. Není to krása? Zdaliž není pohár i džbán ozářen kouzlem služby, leskem života a lásky!

Jeden spisovatel si koupil drobnohled a co k tomu patří, aby mohl pozorovat nejnepatrnější organický život, který prostýma očima nevidíme. A vypráví, že přijde třeba ke špinavé louži a nachází tam řád a zákon a život v nejčistší a nejjednodušší formě.

„A vidí najednou úžasnou barevnou a tvarovou krásu, vidí, jak ten svět tam dole, ten nepatrný, neviditelný životeček je organizován, jak příroda snad právě tady, kde to je nejspíše skryto obyčejnému oku, vytváří své nejkrásnější zázraky.

A tak se člověk vrací k těm loužím, k tomu všemu neřádu, sedí u kanálu, šťárá se tam pinzetou, pipetou vytahuje kousky hlenu a ukládá do zkumavek a nepozoruje, že už chvíli za ním stojí babka ve vlněném kabátě a vrtí hlavou nad takovým vpravdě nesmyslným počínáním. Pro Kristapána, copak v tom neřádu vlastně hledaj? Člověk zdvihne od kanálu hlavu, opře zkumavky opatrně o kámen a zadívá se do očí zvědavé babce: jsou to takové trochu už sevřené, vráscitě oči, které mnoho viděly a mnohému porozuměly, a povídá: Krásu... a pořádek... babičko! Babička zavrtí hlavou (myslí si, ten člověk je blázen) a opakuje: V tomhle tom? A člověk opakuje: Ano, babičko... v tom! Ale víte... to se musí vidět, musí umět vidět, takovým sklíčkem...! Tak... tak, umět vidět, umět... opakuje si pro sebe a kývá hlavou, jako by tomu už začínala rozumět. Máte pravdu, člověk musí umět se koukat. Když se člověk na svět dobře podívá, i bez sklíček, jen tak, víte, jen tak těma mýma starýma očima, tak jim dám za pravdu, i tak je v tom vlastně moc krásného, nač se člověk vždycky rád podívá... i bez sklíček!

Krásu a řád je možno vidět i v největším neřádu. Krásu a zase krásu, tvůrčí moc a sílu. Což teprve když pozdvihneme oči k hvězdnatému nebi a vidíme tisíce zářících světů!

Zdaliž jenom ve hvězdách je krása a mír a naděje? Což o tom nehovoří každé kvítka na poli, každá květina v zahradě, každá větvička na stromě v lese? Což o té kráse nezpívají ptáci, a neslyšíte ji v šumění potoka?

Svět je krásný, jen musíte jej umět vidět. Potom najdete krásu i v neřádu. Vidět jej starýma očima, vidět je protřeno očima a vidět jej novými očima a učit se jej dále vidět.

Někdo někde vidí jen utrpení, ale kdyby se zahleděl hlouběji, uvidí v slze, která skanula z oka, takovou krásu a takový lesk, že žádný diamant v koruně královské není krásnější. V té slze k vám může hovořit velká duše.

Apoštol Pavel řekl: „Všechno je vaše.“ Všechno je tvoje, kam se smíš podívat, bez ohledu, kdo si to přivlastňuje, a na tobě záleží, co uvidíš. Všechno je tvoje, čemu umíš porozumět, a na tobě záleží, jak porozumíš. Všechno je tvoje, co dovedeš ctít a milovat, a na tobě záleží, jak miluješ.

Největší krásu spatříme a zažijeme, naučíme-li se vidět člověka. Nic není většího z věcí nám známých, ani hvězdnaté nebe. To nebe je příliš vzdálené, než abychom mohli naslouchat tepu jeho srdce a dechu jeho lásky.

Sedmdesát let se učím vidět člověka a čím lépe to umím, tím jsem žádostivější viděti více.

Emerson řekl: „Každý duch tvoří svůj dům a podle domu je možno poznat, kdo jej obývá.“

Člověk není vždy stejně krásným. Jsou okamžiky, kdy je nejkrásnější. A jsou to chvíle, kdy i nejlepšší člověk nejeví se krásným.

Dobry portrétista nebo sochař pátrá po chvílích, kdy by člověka zachytil v nejpříznivější pozici.

Nejchudší krása je ta navěšená. Krása, kterou možno si koupit a která zdobí jen povrch kůže je ta nejposlednější, i kdyby stála miliony. Ani lesk nejdražšího diamantu nenahradí lesk oduševnělého oka.

Někdo může být hezký a líbivý, ale nemusí být krásný.

Nikdo není tak hezký, aby jej duševní prázdnota nemohla zeškaredit. A nikdo není tak nehezký, aby celou svoji bytost nemohl prozářit velikou krásou ducha a charakteru.

V celku vzato, nelze upřít, že ženy to s krásou vyhrály. Nikdy vážně neslyšíte, že by lidé hledali nejkrásnějšího muže. Už Mohamed řekl, že Bůh dal dvě třetiny veškeré krásy ženám.

Krásu je družkou lásky. Říká se, že láska je slepá. A proč? Protože nevidí, co nechce vidět. Ale je velmi bystrá a vnímavá, když chce vidět, co ráda vidí. Proto nejvíce krásy můžeme uvidět jen na tom předmětu, který máme rádi, i kdyby jiní na něm žádné krásy neviděli.

Krásu je družkou života. Nevím o sochaři nebo malíři, který by si vybral za model mrtvolu. Ať modelují v hlíně nebo malují na neživém plátně, jejich dílo vyniká jen na tolik krásou, jak dalece se jim podařilo plátno nebo mramor oživit.

Nikdo neupřel krásu přírodě. A ta nezná žádných zbytečných kudrlinek a žádných bezúčelných okras, které by nebyly založeny v struktuře a účelnosti věci. Koho by neurážel pilíř nebo sloup, který nic nepodepírá?

Krása musí být organická. Zdá se, že i ženská móda se trvale přibližuje tomuto poznatku. Kdysi viděli krásu v mrzačení těla, takže s odporem se odvracíme od doby, která ještě před čtvrt stoletím vládla a divíme se, jakým úpadkem byl středověk proti pohanskému Římu, pokud se týká smyslu pro krásu a její ocenění.

Pravá krása je mravná. Krása je hodnotou vesmírnou. Proniká všechno a všechny. Je božská. Vnímáním krásy přibližujeme se k trůnu Nejvyššího. Kdo zažil krásu, pocítil v sobě něco svatého.

Komu se oči otevřely, ten se podívá z okna na zahradu nebo k obloze, nebo zahlédne paprsek slunce jak zlatí jeho okno – vidí krásu, vidí život, vidí Boha, prožívá pocit něčeho velkého tajemného – a tím se pomodlil.

Viděl jsem domek postavený s jemným smyslem pro krásu. Vrchy tvořily pozadí, potok se vinul pod jeho úpatím jako služebník a sluníčko, podmaněno v službu tomuto domku, točilo se přes den tak, aby do každého okna přineslo jas a krásu. Kdo šel kolem a měl smysl pro krásu, zastavil se a jeho prožitek a obdiv byl modlitbou.

Znám bratra, jehož krásou je úsměv, který mu před lety uvízl na tváři. Od té doby, kdo ho potká, tomu je volněji v duši, má pocit, že je na světě pravda, dobro a krása – a proto je také rád na světě.

Jednou jsem šel za chlapcem, který nesl kytici růží. Kráčel jsem vzduchem prosyceným vůní. Takový je život některých lidí. Kudy jdou, je vzduch prosycen krásou jejich duše. Váš úkol je učinit svůj vlastní život pomníkem krásy, aby kdo půjde kolem, měl pocit, že tady žil a chodil člověk, který měl krásnou duši.

Ze 3. vydání N. F. Čapka K slunnému břehu, Praha, Fastr 1939 vybral B. Merhaut

Daryl Sharp:

Skrytý havran

II. část, psychologická, začíná zkoumáním, proč se Kafka svého povolání nevzdal. Neurotik neví, co chce, proto nemůže jednat. Probíhá v něm konflikt mezi dvěma volbami: zůstat sám nebo žít v intimním svazku se ženou? Kafka si dokonce r. 1913 udělal „soupis všeho pro a proti ženění“. Toužil po sebepoznání, ale freudovská psychoanalýza mu byla odporná. Pomocí racionálních vysvětlení a obranných mechanismů se zoufale pokouší

udržet své nevědomí pod kontrolou, vzdát se iluze, že je „pánem ve vlastním domě“. Sny mu mohly být zdrojem obnovy, ale nedovedl jich využívat. Mnohé obtíže v partnerských vztazích pramenily v neřešeném mateřském komplexu. Zdá se, že si Kafka byl vědom rozštěpu mezi já a stínem, jak odhaluje aforismus z r. 1920: „...o vlastní čelo si do krve otlouká čelo.“

Na štěstí pro další generace Brod nesplnil detailní instrukce, aby všechny rukopisy a dopisy spálil.

Z klinického hlediska je Kafkova diagnóza jasná: neurotická deprese. Podle zápisu v Deníku z října 1921 si pacient představoval, že mu kolem hlavy krouží havran. Ten psychologicky představuje setkání se stínem. Zatímco havran alchymistů je připoután k zemi – „letí bez křídel“, Kafkův „skrytý havran“, létající ve vzduchu, je odtržen od země, od reality. Jindy se mu chthonický stín vyjevil v podobě osla, symbolu zla par excellence. Jeho sen o oslochrtu svědčí o neochotě přijmout svou pozemskou, fyzickou, sexuální přirozenost. Sám sebe popsal jako „muže s příliš velkým stínem“. Tak častá sebeobvinění prozrazují, jak Kafka bezdůvodně trpěl pocitu méněcennosti. Přitom byl pohledný, v r. 1922 vážil 55 kg, měřil 180 cm, měl tmavé vlasy i oči. Až do smrti si udržoval mladistvý vzhled. Měl přímo příkladnou životosprávu: byl vegetarián, přísný abstinents, sprchoval se studenou vodou, chodil na procházky, jezdil na koni a preferoval zdravou stravu a přírodní léky. Kafkovo vědomí se svářelo s nevědomím a výsledkem býval hypochondr. Kafkova tuberkulóza byla tvrdým faktem, ale navíc ji lze interpretovat i symbolicky jako nedostatečné dýchání se zábranami.

V reálném životě se Kafkův stav podobal stavu antihrdiny jeho posledního románu „Zámek“ z let 1921 – 1922. Brod poznamenává: „Jedinec – octl se ve vsi, v níž se na cizince hledí s nedůvěrou.“

Sharp přesvědčivě ukazuje, jaký význam má neurotické napětí na rozvoj umělecké osobnosti, jakou roli v individuálním procesu mateřský komplex, archetypy animy a stínu i snových symbolů.

Boris Merhaut

Miluše Šubartová:

Meditace vánoční

Vánoční betlémy

schoulené ve sněhu

čekání na světlo

když blikne v pozadí.

Vesničky písmáků do sebe schoulené
vírou v evangelium protestně spojené...

Pod sněhem zaváty stromy už nemluví
ohnuté větvemi jak prosby zoufalé

Svět není zavanut bělobou posvátnou,
tam kde válečné stopy ční temnotou odvěkou

Za hvězdou naděje duše má se vznese
pochodem přes sráže v doteku andělském

Kdo tam spí v dalekém Betlémě?

Dítě na slámě, které tě zahřeje...
Pak jednou tě vyrve z pařátů smrti zlé,
až tajemství jména zjevené,
že zachránit nás přišel Ježíš.
Navzdory nevěře, že Bůh už nežije
Mesiáš vstupuje do tvého pokoje...

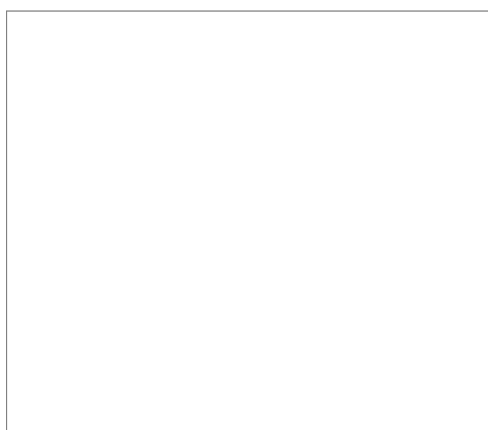
Ach ty brebty...

Herci a moderátoři vědí o tématu své. Pan Rosák, oblíbený rozhlasový a televizní moderátor, dodnes vzpomíná jak se mu před lety podařilo zahlásit ve zprávách o počasí, že „západní vítr zešílí“. Brepty a přeřeknutí národních umělců i současných hvězd se sbírají a poté dávají k lepšímu. Patří k životu, ovšem za totality byly zprávy i další projevy ostře sledovány a hlasatel, kterému se povedl brebt ve jménu nějakého komunistického potentáta, si mohl být jist, že skončí nejméně u lopaty, v horším případě na Borech. Jsou lidé, kteří se zatím nedokázali z podobné svázanosti vyvázat a nepřenesou přes srdce sebemenší trhlinku v gloriole.

V tiskových médiích pro změnu řadí tiskový šotek. Nevyhýbá se ani Poutníku. Mrzí mě, že se něco takového přihodí, ale stane se to. Nikdo totiž není neomylný i přes snahy o

perfekcionismus. Zákonem schválnosti je, že se na překlep nepřijde při čtení náhledu v redakční radě, ale až je číslo hotové. Omlouvám se za zkomolená jména - Eliade se změnil na značku mýdla, i „Merhuat“ zní poněkud nezvykle. Chápu, že náš principál může být z toho rozčílený, ale jeho rozčílení by mohlo alespoň trochu opadnout, kdyby si po sobě přečetl své texty – co tam je možno také spatřit! Snad by situaci mohla zlepšit funkce korektora, která je samozřejmostí v novinách i časopisech.

S přáním dobré pohody a lásky v závěru roku Josef Hepp.

**Příjemné Vánoce našim čtenářům
přeje redakční rada**